

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความสุข ได้แบ่งลักษณะของความสุข เป็น 2 แบบ ด้วยกันคือความสุขในเชิงภาวะวิสัย (Objective Happiness) และความสุขในเชิงอัตวิสัย (Subjective Happiness) โดยความสุขในเชิงภาวะวิสัย (Objective Happiness) นั้น เป็นการวัดความเป็นอยู่ (Objective well-being) ของปัจเจกบุคคล จากกฎเกณฑ์จากภายนอกของสังคม โดยมีกระบวนการในการหาขอบเขตของความสุขนั้น โดยไม่เน้นประสบการณ์ในอดีตของคน จะวัดความสุขในขณะนั้น โดยมาตรฐานความสุขที่สังคมยอมรับ ในขณะที่ความสุขในเชิงอัตวิสัย (Subjective Happiness) เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึก วัดความสุขจากการประเมินของแต่ละบุคคลว่ามีการรับรู้ถึงความสุขอย่างไร โดยคำนึงถึงประสบการณ์ในอดีตของแต่ละคนว่ามีการรับรู้อะไรมาบ้าง ซึ่งความสุขในเชิงอัตวิสัยนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาที่เปลี่ยนไป นายแพทย์ประเวศ วะสี (2548) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การวัดที่ภาวะวิสัยของความอยู่เย็นเป็นสุข วัด โดยวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ทำให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุข เช่น มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตพอเพียง มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความยุติธรรมมีสันติภาพ มีสิ่งแวดล้อมดี มีจิตใจดีมีความเมตตา กรุณา เป็นต้น จากนั้นจึงพยายามวัดปริมาณของปัจจัยเหล่านั้น โดยควรมีจำนวนปัจจัยน้อยที่สุดที่สามารถบ่งบอกถึงสภาพความอยู่เย็นเป็นสุขได้อย่างแม่นยำ และการวัดเชิงอัตวิสัย วัดโดยการถามความรู้สึกของประชาชนว่าอยู่เย็นเป็นสุขมากน้อยเพียงใด ซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนมักเป็นผลมาจาก ความพอกินพอใช้ สุขกายสบายใจ มีความปลอดภัย มีศักดิ์ศรี มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องของส่วนรวม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้มีกระแสความคิดที่ว่า การวัดเชิงอัตวิสัย เชื่อถือไม่ได้ แต่ไม่ควรตัดทิ้งไป ควรลองวิจัยเปรียบเทียบกับวิธีอื่นๆ ถ้าใช้ได้ การสำรวจสภาพความอยู่เย็นเป็นสุขก็จะง่ายขึ้นอีกมาก

ตามแนวคิดของพุทธศาสนา ความสุขมีหลายระดับตั้งแต่ระดับล่าง(หยาบ) ไปถึงระดับสูง (ปราณีต) ขึ้นเรื่อยๆจนถึงความสุขสูงสุด (นิพพาน) มีการแบ่งระดับความสุขเป็นหลายแบบและหลายระดับ โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (2548) ได้เคยจัดแบ่งระดับความสุขให้เข้าใจง่าย เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ความสุขที่ต้องการ เป็นความสุขจากการสนองความอยากที่มาจากตัณหา ความอยากได้ อยากมีทำเพื่อตัวตนของตนเอง เป็นกามสุข การทำงานจะเป็นการทำเพื่อหวังผลภายใต้ระบบเงินเดือนของโลก

2) ความสุขที่สร้างขึ้นเองได้ เป็นความสุขที่ตอบสนองต่อฉันทะ ความชอบหรือความอยากจะทำในสิ่งที่ดีงาม เพื่อสิ่งนั้นเอง โดยทำเหตุเพื่อสิ่งนั้นๆ

3) ความสุขอันมีอยู่ทุกเวลา เป็นความสุขอิสระ ไม่ต้องตอบสนองต่อความอยาก ไม่ต้องขึ้นกับฉันทะ (แต่มีฉันทะอยู่เต็มเปี่ยม) เป็นความสุขสมบูรณ์

มนุษย์จึงควรมีการพัฒนาความสุขให้สูงขึ้นเรื่อยๆขึ้นไป กำจัดเหตุแห่งทุกข์ ไม่ติดสุข อย่าเสียอิสรภาพ ให้พัฒนาถึงความสุขสูงสุดที่ไม่ต้องการ แต่มีอยู่ภายในของทุกคนตลอดเวลา เป็นความสุขที่ไม่ต้องพึ่งพาสิ่งอื่น เป็นอิสระ มีสุขอย่างประณีต สมบูรณ์ และพร้อมที่จะเสวยสุขอย่างเต็มที่ หมดจากกิเลสเป็นสุขที่สมบูรณ์ ขึ้นสูงสุด หรือ นิพพาน (ดังพุทธพจน์ที่ว่า นิพพานังปรมัง สุขขัง) ถ้าถึงขั้นนั้นก็ทำงานเพื่อโลกอย่างเต็มที่ ดังนั้นการพัฒนาความสุขจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในกระบวนการสร้างสุข มนุษย์จึงต้องพัฒนาความสามารถที่จะมีความสุข ให้ถูกทาง ความสุขในแต่ละระดับต้องมีสติกำกับ ไม่เช่นนั้นจะเกิดโทษ เช่น ติดสุข เจื้อยซา จี้เกียด ลุ่มหลง ถ้าไม่รู้จักพอ ความสุขจากระบบเงินเดือนของโลกทำให้เกิดทุกข์ได้

1) ความหมายของความสุขและความอยู่เย็นเป็นสุข

วรรณา ประยุกต์วงศ์ และชัญญา สินชื่น (2551) ได้สรุปความหมายของความสุขในทางเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า นักเศรษฐศาสตร์ไม่ได้พูดถึงความสุขโดยตรงแต่มีทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility) ของ Jeramy Bentham ได้กล่าวถึงอรรถประโยชน์ว่าเป็นความพึงพอใจของมนุษย์อันเกิดจากการบริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายของความสุขมากที่สุด โดยมีเป้าหมายให้เกิดการบริโภคสินค้าเพื่อก่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด ในระดับสังคมก็มุ่งให้เกิดสวัสดิการสังคมสูงสุด

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ให้ความหมายของความอยู่เย็นเป็นสุขคือ สภาวะที่คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งจิต กาย ปัญญา ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวมและสัมพันธ์กันได้อย่างดีงาม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนกับคน และระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามความหมายของความอยู่เย็นเป็นสุขดังกล่าวข้างต้น ได้ครอบคลุมทุกมิติของวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยที่บูรณาการเชื่อมโยงกันจนเกิดภาวะแห่งความสุข มีสุขภาวะที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาอย่างมีสมดุล ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวม คิดและทำอย่างถูกต้องและมีเหตุผล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพ ที่นำมาซึ่งรายได้ที่พอเพียงกับการจัดหาปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ และความมั่นคงของตนเองและครอบครัว ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และกระจายการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ครอบครัวอยู่ร่วมกันด้วยความรัก และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง สภาพแวดล้อมที่ดีมีความปลอดภัย มีระบบนิเวศที่สมดุลเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้งศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ภายใต้สังคมที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

อย่างไรก็ตามหากมอง “ความสุข” อย่างเป็นองค์รวมในมิติซึ่งสะท้อนถึงที่มาของความสุข จะพบว่าความสุขมีที่มาได้ 2 ทาง คือ ความสุขภายใน เป็นความสุขที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ามีหรือไม่มีปัจจัยภายนอกโดยตรง มักจะเป็นความสุขในระดับจิตและปัญญา ประกอบด้วย ความสุขจากการมีอิสรภาพ ความภาคภูมิใจ ความดีงาม ความสงบ เป็นต้น และความสุขภายนอก มักจะสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ความสุขจากการมีปัจจัยสี่ที่พอเพียง การมีความมั่นคงในชีวิต การมีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และสิ่งแวดล้อมที่ดี

2) ตัวชี้วัดความสุข

2.1) ดัชนีชี้วัดในระดับภาพรวม / ประเทศ

ดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

การพัฒนาดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุข จะพิจารณาบทบาทของการพัฒนาดัชนีเกี่ยวกับความสุขในบริบทสังคมไทยที่ผ่านมา พร้อมทั้งพิจารณาความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาประเทศไทยภายใต้วิสัยทัศน์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่มุ่งพัฒนาประเทศไทยสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” และยึดหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานและภาคีพัฒนาภาคส่วนต่างๆ ซึ่งได้มีการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน จนกระทั่งสามารถนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดพื้นฐาน องค์ประกอบของความอยู่เย็นเป็นสุข และการพัฒนาดัชนีชี้วัด

ปัจจัยพื้นฐานร่วมในการสร้างความสุขของมนุษย์สามารถกำหนดองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีสุขภาพ 2) ครอบครัวอบอุ่น 3) ชุมชนเข้มแข็ง 4) เศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และ 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ซึ่งสามารถแจกแจงความหมายพร้อมองค์ประกอบย่อยเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการพัฒนาและตัวชี้วัดได้ดังนี้

การมีสุขภาพ คนที่อยู่เย็นเป็นสุขเป็นคนที่มึร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย มีอายุยืนยาว มีสุขภาพจิตใจที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม “คิดเป็นทำเป็น” มีความเป็นเหตุเป็นผล มีทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

สุขภาพกายดี หมายถึง การมีร่างกายที่แข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี มีพฤติกรรม การดำรงชีวิตที่เหมาะสม ส่งผลให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีอายุยืนยาว

สุขภาพจิตดี การรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง มีความเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนการมีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสำนึกความเป็นไทยมีความเข้าใจสรรพสิ่ง

เป็นจริง จะส่งผลให้ปัจเจกบุคคลมีความสุข มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์และต่อชุมชน สังคม อันจะเอื้ออำนวยต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

คิดเป็นทำเป็น การศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ และมีความใฝ่รู้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้มนุษย์สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความรู้เท่าทันและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมได้ และสามารถใช้ประสบการณ์ ศักยภาพและทักษะความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

เศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง การมีรายได้ที่เพียงพอเกิดจากการมีส่วนร่วมหรือการทำงานที่ดี มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้ที่เป็นธรรม ต่อเนื่อง และต้องอยู่ภายใต้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ เสถียรภาพ และมีการกระจายรายได้ในกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรม โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

การมีส่วนร่วม คือการทำงานที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมีหลักประกันความมั่นคง และความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข สามารถจัดหาปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการยังชีพ และปัจจัยอื่นๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

เศรษฐกิจเข้มแข็ง เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ สามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและมีประสิทธิภาพการผลิตและสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก

การมีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึงการที่ระบบเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสการเข้าถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต และโครงสร้างพื้นฐานของรัฐอย่างทั่วถึง ที่จะนำไปสู่การลดความยากจน ลดช่องว่างของรายได้และกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง

ครอบครัวอบอุ่น หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกมีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย มีความรัก ความผูกพันต่อกันสามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพในวิถีชีวิตของความเป็นไทย เลี้ยงดูผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันเพื่อให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพที่ยั่งยืน โดยสามารถแยกได้เป็น 2 องค์ประกอบย่อย คือ

บทบาทครอบครัวที่เหมาะสม สมาชิกในครอบครัวสามารถทำบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมรอบตัวบนพื้นฐานของความเป็นไทย มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมทุกข์ร่วมสุข ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเกื้อกูลสังคมได้อย่างมีคุณธรรม

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีเจตจำนงในการอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความผูกพันต่อกัน จะทำให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัวและสืบทอดความเป็นครอบครัว ทำให้สมาชิกมีสภาพจิตใจที่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีพลังที่จะสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่สามารถบริหารจัดการชุมชน พัฒนาชุมชน ตลอดจนและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุมีผลและมีการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนและองค์กรในชุมชนสามารถร่วมมือ ช่วยเหลือกัน เกื้อกูลและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมทั้งมีภาคีการพัฒนาที่มีบทบาทเกื้อหนุนกันภายในชุมชน มีการสื่อสาร และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

ชุมชนพึ่งตนเองได้ ชุมชนและสมาชิกในชุมชนมีความเข้มแข็ง รวมตัวเป็นปึกแผ่น มีการพัฒนาจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างภูมิปัญญาต่างๆ ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจพร้อมกับที่จะร่วมจัดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนโดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก

ชุมชนเกื้อกูลกัน สมาชิกมีความผูกพัน และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยมีระบบความเชื่อ และมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน ทำให้เกิดเป็นความรักและห่วงแหนชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีกระบวนการที่เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง จนเป็นวิถีของชุมชนภายใต้ การร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด และร่วมพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการฟื้นฟูคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย

สภาพแวดล้อมดี มีระบบนิเวศที่สมดุล สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน และการมีบริการสาธารณูปโภคที่พอเพียง ตลอดจนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพเพื่อสร้างสมดุลให้กับระบบนิเวศและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย โดยสามารถแยกได้เป็น 4 องค์ประกอบย่อย คือ

ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต หมายความว่า การมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่พอเพียง โดยเฉพาะชลประทาน คมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า น้ำประปา และการสื่อสาร ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยที่ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดต่างๆ ในสังคมได้รับการป้องกันและแก้ไขเป็นอย่างดี กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะต้องสามารถที่จะเอื้อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้เป็นอย่างดี

คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี อีกปัจจัยหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่ดีที่ส่งผลต่อความสุขของบุคคล คือคุณภาพสิ่งแวดล้อมดี ซึ่งจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของบุคคลคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีหมายถึงการที่มลภาวะต่าง ๆ ถูกควบคุมและแก้ไขให้พื้นคืนสู่สภาพที่ดี กฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและทันสมัย รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

ระบบนิเวศสมดุล เป็นระบบที่สรรพสิ่งต่างๆ พึ่งพิงและพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยได้ดูแลทางธรรมชาติ การดำเนินชีวิตที่พอเหมาะพอควร สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศเป็นปัจจัยสำคัญที่จะไม่ทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรมลงทั้งระบบนิเวศโดยรวม นิเวศบก อากาศ น้ำ และชายฝั่ง และส่งผลให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น

สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล คนมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพและการยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคนที่เท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตย ประพฤติ ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น มีระเบียบวินัย มีระบบการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาลที่รัฐกับประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันร่วมกันบริหารจัดการ

ประเทศ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส คุ่มค่า และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม นำไปสู่สังคมสมานฉันท์ที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย ประชาชนมีความตื่นตัวสูง และรู้จักรักษาลิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพทั้งทางการเมืองและในฐานะพลเมืองของประเทศ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางที่นำไปสู่การสร้างค่านิยมใหม่ๆ ตลอดจนการไม่ยอมรับการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องดีงามต่างๆ ซึ่งจะเป็นการวางฐานให้ประชาธิปไตยยืนยาวและประเทศเกิดภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งและมีการพัฒนาที่เป็นธรรมและเกิดความยั่งยืน

สังคมที่มีธรรมาภิบาล หมายถึงการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล โดยการเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อย่างกว้างขวาง เกิดกระบวนการรับฟังข้อคิดเห็นและตรวจสอบการดำเนินการให้มีความโปร่งใส และเกิดการกระจายผลประโยชน์ให้ภาคส่วนต่างๆ อย่างเป็นธรรมทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานสังคมไทยไปสู่การพัฒนาที่สันติสุขและยั่งยืน

ความสมานฉันท์ทางสังคม เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมฉันท์กัลยาณมิตร โดยยอมรับความหลากหลายด้านชนชาติและเชื้อชาติ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ มีการไปมาหาสู่กัน มีการเข้าร่วมในกิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ มีความไว้วางใจและสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละองค์ประกอบของดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยนั้น จะให้น้ำหนักความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบเท่ากัน เนื่องจากความอยู่เย็นเป็นสุขเป็นการพิจารณาอย่างเป็นองค์รวม ยึดหลักความสัมพันธ์ระหว่างคน สังคมและธรรมชาติที่สมดุลและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ดังนั้น ตัวชี้วัดการพัฒนาต่างๆ ทั้งในด้านตัวคน เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการจึงมีความสำคัญที่ทัดเทียมกัน โดยไม่ได้กำหนดค่าความสำคัญขององค์ประกอบใดมากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ

2.2) ดัชนีชี้วัดในระดับชุมชน/พื้นที่

2.2.1) การประเมินความ “อยู่เย็น เป็นสุข” หรือความสุขมวลรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน (Gross Village Happiness : GVH) จัดทำโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ดัชนีชี้วัดความอยู่เย็น เป็นสุข เป็นการสะท้อนเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา (Ends) และต้องพิจารณาเชื่อมโยงให้สะท้อนถึงวิธีการ (Means) ต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายความอยู่เย็น เป็นสุขด้วย เนื่องด้วย การพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมาย ที่เลือกไว้ในระยะเวลา ที่กำหนด ผลการพัฒนาเกิดขึ้นแก่ประชาชน ครอบครัวและชุมชนโดยรวม ในเชิงปริมาณ คือ มีถนน มีบ้าน มีงาน มีรายได้ หรือไม่มีคนเกรง ไม่มีคนทำผิดกฎหมาย ไม่มีความขัดแย้ง แต่ความรู้สึกเป็นสุขหรือไม่ ต้องประเมินความ “อยู่เย็น เป็นสุข” หรือความสุขมวลรวมของหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งเป็นการประเมินเชิงคุณภาพหลังจากการจัดกิจกรรม เพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนา โดยเฉพาะตัวชี้วัด ในการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของกระทรวงมหาดไทย (4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด)

การประเมินระดับความ “อยู่เย็น เป็นสุข” หรือความสุขมวลรวมของชุมชน ในการประเมินแบบมีส่วนร่วมเป็นการประเมินความสมดุลของความรู้สึกของประชาชนในการได้ทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องการจะทำหรือไม่ทำในสิ่งที่ไม่ต้องการ ได้ทำแล้วประสบผลความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ เป็นการพึงพอใจในสภาพของสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ อย่างเข้าใจในสภาพความเป็นจริงเกิดขึ้นเป็นความสุขจากภายใน “จิตที่เป็นกลาง”

ประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้สึกในช่วงเวลาการประเมินว่าประชาชนรู้สึกอย่างไร กับสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ว่า รู้สึกอย่างไร มีความสะดวก สบายกายสบายใจ พอใจ ไม่มี ความกังวล ไม่ต้องห่วงใย ซึ่งถือเป็นความรู้สึกที่เป็น “ความสุข” ในขณะที่อาการตรงข้ามจะถือว่าเป็น “ความทุกข์”

ดังนั้น การประเมินความสุข จึงเป็นการนำสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุให้เกิด ความสุขของประชาชนในชีวิตประจำวัน แล้วทำให้เกิดความสุขให้ขึ้นใน “จิตใจของประชาชน” ในระดับใด

องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยพื้นฐานร่วม ในการสร้างความสุขของมนุษย์ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีสุขภาพ 2) เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งเป็นธรรม 3) ครอบครัวอบอุ่น 4) การบริหาร

จัดการชุมชนดี 5) การมีสภาพแวดล้อมดีมีระบบนิเวศที่สมดุล และ 6) เป็นชุมชนประชาธิปไตยมี
 ธรรมภิบาล

องค์ประกอบที่ 1 การมีสุขภาพ หมายความว่า การดำรงชีพของบุคคลอย่างมีสุขภาพ ดำเนิน
 ชีวิตโดยใช้ความรู้ในการรักษาร่างกายให้แข็งแรงไม่เจ็บป่วย มีอายุยืนยาว มีสุขภาพจิตใจที่ดี ยึดมั่น
 ในคุณธรรมจริยธรรม “คิดเป็น ทำเป็น” มีความเป็นเหตุเป็นผล มีทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า
 อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมได้อย่างเต็ม
 ศักยภาพ

องค์ประกอบที่ 2 เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งเป็นธรรม หมายความว่า การกระทำใด ๆ อัน
 ก่อให้เกิด การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค ให้เกิดรายได้ที่เพียงพอ เกิดจากการมีงานสุจริต มี
 ความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้ที่เป็นธรรมต่อเนื่อง มีการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อ
 ช่วยเหลือ แบ่งปันกัน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และเกิดความยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 ครอบครัวอบอุ่น หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกมีความรัก ความผูกพันต่อ
 กัน มุ่งมั่นที่จะการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย สามารถปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้อย่าง
 เหมาะสม มีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพในวิถีชีวิตของความเป็นไทย
 เลี้ยงดูผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันเพื่อให้
 สามารถดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพที่ยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 ชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนดี หมายถึง ชุมชน แสดงความสามารถ
 บริหารจัดการชุมชน จัดกระบวนการพัฒนาชุมชน มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาชุมชนได้ด้วยตนเอง
 อย่างมีเหตุมีผลและมีการบริหารจัดการที่ดี ผู้นำ ประชาชนและองค์กรในชุมชนสามารถร่วมมือ
 ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมทั้งมีภาคีการพัฒนาที่มีบทบาทเกื้อหนุนการ
 ทำงานภายในชุมชน มีการสื่อสาร และกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถอนุรักษ์
 คุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนท้องถิ่นรวมถึง
 เอกลักษณ์ความเป็นไทย

องค์ประกอบที่ 5 การมีสภาพแวดล้อมดีมีระบบนิเวศที่สมดุล หมายถึง บรรยากาศหรือ
 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้าน สร้างความสะดวกสบาย ร่มรื่น
 ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ครอบครัวมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน

และการมีบริการสาธารณสุขที่พอเพียง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีคุณภาพ สมดุล ในระบบนิเวศเพื่อใช้ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

องค์ประกอบที่ 6 เป็นชุมชนประชาธิปไตยมีธรรมาภิบาล หมายถึง ชุมชนเป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ประชาชน มีสิทธิเสรีภาพได้รับการยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคนที่เท่าเทียมกันตามระบอบประชาธิปไตย ประพฤติ ปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเคารพในสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น มีระเบียบวินัย มีระบบการบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความโปร่งใส คุ่มค่า และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม นำไปสู่สังคมสมานฉันท์มีสันติสุขอย่างยั่งยืน

2.2.2) ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย ของนายแพทย์ อภิสิทธิ์ ช่างวรารังกุล และคณะ

มีกรอบแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเชิงจิตวิสัย มีต้นเค้ามาจากคำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ในการพึ่งพาตนเอง ที่เน้นความสุขของชีวิตเป็นเป้าหมายในการครองตน และข้อชี้แนะของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ว่าความสุขในเชิง Happiness เป็นความสุขที่สัมพันธ์กับความรู้สึกทางจิต (mind) และใจ (heart) มีลักษณะสงบ และดำรงอยู่ที่ยาวนาน โดยกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุข เป็นการพัฒนาวีธีคิดให้มองความสุข (happiness) มากกว่าความหฤหรรษ์ (pleasure) และเพื่อให้สามารถเปลี่ยนความคิดของชาวบ้านที่เข้าร่วม จนถึงขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อช่วยสร้างคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมให้ทุกคนมีความสุขเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ใช้ในการประเมินผล เพื่อให้รู้สถานการณ์ และเป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้มีทางเลือกใหม่

องค์ประกอบของความสุขแบ่งเป็น 8 หมวด โดยแต่ละหมวดมีตัวอย่างวลีเกี่ยวกับความคิดเรื่องความสุขซึ่งชาวบ้านเขียนไว้ที่พบบ่อย และน่าสนใจ คือ

1. การมีหลักประกันในชีวิต ได้แก่ มีที่ดินทำกินของครอบครัวอย่างพอเพียง มีบ้านอาศัยของครอบครัวอย่างมั่นคงถาวร มีอาหารการกินพอเพียง มีเงินทองใช้สอย มีผู้ข่าวใหญ่ มีข่าวกินตลอดปี

2. การมีร่างกาย และจิตใจที่แข็งแรง ได้แก่ สุขภาพจิต ร่างกายแข็งแรง อายุยืน ปลูกยาสมุนไพรไว้รักษาเวลาเจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว

3. การมีครอบครัวที่อบอุ่น ได้แก่ คนในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า และมีงานทำ คนในครอบครัวรักใคร่กันไม่ทะเลาะ หรือหึงหวงกัน ลูกขยันทำมาหากิน และพึ่งตนเองได้ ฝั้วเดียวเมียเดียว คนในครอบครัวมีเวลาให้กัน

4. การมีชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ เกิดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เกิดผู้นำตามธรรมชาติ และมีกระบวนการพัฒนาผู้นำ เกิดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ชุมชนช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน คนในชุมชนมีความสามัคคี

5. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ มีดินน้ำสัตว์อุดมสมบูรณ์ การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีถนนน้ำประปา และไฟฟ้า มีสิ่งแวดล้อมน่าอยู่ เพิ่มความหลากหลาย

6. การมีอิสรภาพ ได้แก่ ได้ทำในสิ่งที่คิดโดยไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่มีหนี้สิน ไม่ถูกคนอื่นครอบงำด้านความคิด ประกอบอาชีพอิสระ

7. การมีความภาคภูมิใจ ได้แก่ มีครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ การเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น ได้ถ่ายทอดความรู้ความคิดต่อผู้อื่น

8. การเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ได้เข้าวัดฟังธรรม ทำบุญ ทำทาน หรือช่วยเหลือผู้อื่น

2.3) ดัชนีชี้วัดในระดับบุคคล

ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (THI – 15) จัดทำโดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต, 2550)

ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย เป็นเครื่องมือที่ถูกพัฒนาเพื่อประเมินภาวะสุขภาพจิตของบุคคล โดยพัฒนามาจากกรอบแนวคิดของความหมาย สุขภาพจิต องค์ประกอบของสุขภาพจิต (Domain) และองค์ประกอบย่อยของสุขภาพจิต (Subdomain) โดยความหมายของสุขภาพจิต (ระดับบุคคล) หมายถึง สภาพชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหา ในการดำเนินชีวิตมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึง ความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ และมีดัชนีชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ สภาพจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ คุณภาพของจิตใจ ปัจจัยสนับสนุน

3) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2.2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สตาลีนิ เทพสุวรรณ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมของคนไทย มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับการหาดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมในเชิงภาวะวิสัย (Objective Well-being) 2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ และกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มที่ไม่ใช่เกษตรกร 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-being) และเชิงภาวะวิสัย (Objective Well-being) วิธีการศึกษา ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการ วิจัยบูรณาการเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างมีส่วนร่วมในภูมิภาคตะวันตก:การพัฒนาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข พ.ศ. 2548 ในจังหวัดชัยนาท ของสถาบันวิจัยประชากร และสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,838 คน ในการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน มีวิธีการวัดอยู่ 2 ประเภท คือ 1) ความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย หรือความสุขจากภายใน (Subjective Well-being, Happiness) เป็นความสุขที่เกิดขึ้นจากการนึกคิดของบุคคลและมีลักษณะเป็นนามธรรม วัดโดยการถามคำถามเดี่ยวที่เกี่ยวกับระดับความสุขของประชากรในปัจจุบัน โดยแบ่งระดับคะแนนความสุขออกเป็น 11 ระดับ ตั้งแต่ 0 – 10 โดยที่ระดับคะแนน 0 คือ มีความทุกข์ที่สุด ระดับคะแนน 5 คือ ไม่ทุกข์ไม่สุข และระดับคะแนน 10 คือ มีความสุขที่สุด 2) ความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัย หรือความสุขจากปัจจัยภายนอก (Objective Well-being) เป็นความสุขที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบหลายๆด้านที่สามารถจับต้องได้หรือเห็นได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือดัชนีความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากัน และดัชนีความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักต่างกัน ซึ่งองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวัดความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัยมีทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อมในสังคม ด้านครอบครัว ด้านสุขภาพอนามัย ด้านวัฒนธรรม และความเชื่อ ด้านการศึกษา สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างความอยู่ดีมีสุขในเชิงอัตวิสัย และภาวะวิสัยจะใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 คะแนน ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง กลุ่มอายุ 20 – 39 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ และกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช่เกษตรกร ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างความอยู่ดีมีสุขแต่ละประเภท พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และการสร้างดัชนีความอยู่ดีมีสุขโดยการให้ค่าถ่วงน้ำหนักต่างกันจะมีผลทำให้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขมวลรวมสูงขึ้นกว่าการถ่วงน้ำหนักเท่ากัน

ทั้งนี้เป็นการถ่วงน้ำหนักดังกล่าว เป็นการถ่วงน้ำหนักจากการให้ประชาชนลำดับความสำคัญของเหตุผลที่ก่อให้เกิดความสุขด้วยตนเอง ดังนั้นการกำหนดนโยบายเพิ่มความสุขของประชาชนควรคำนึงถึงความเห็นของประชาชนเป็นหลัก

กานดาพันธุ์ วันทยะ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เรียนรู้ และทำความเข้าใจ ในหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีข้อมูลจากเกษตรกร โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 64 ราย วิธีการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale การแปรความหมายระดับคะแนนเฉลี่ยตามวิธีของ Likert และแบบจำลองโลจิส (Logit Model) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: MLE) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ใน จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 92.19 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 48.44 มีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 89.06 มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 64.06 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวน 4-5 คน ร้อยละ 56.25 มีจำนวนบุตร 2 คน ร้อยละ 35.94 โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานเกษตร 1-3 คน ร้อยละ 84.38 ทั้งนี้ เกษตรกรโครงการฯ เคยทำการเกษตรกระแสหลักถึงร้อยละ 87.50 ก่อนที่จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเคยพบปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำมากที่สุด ร้อยละ 89.06 เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น ร้อยละ 82.81 มีพื้นที่ถือครองที่ดินครอบครัวละ 4-6 ไร่ ร้อยละ 29.69 เป็นการถือครองโดยมีเอกสารเป็นโฉนด ร้อยละ 70.31 และมีความสอดคล้องระหว่างการถือครองที่ดินและจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่คือจำนวน 4-6 ไร่ ร้อยละ 39.06 โดยส่วนใหญ่เกษตรกรโครงการฯ เริ่มทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในระหว่างปี 2540 – 2542 ร้อยละ 43.75 และมีบ้านพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกับพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 56.25 มีการจัดสรรพื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่สระน้ำ ทำนา และปลูกไม้ผลไม่ยืนต้น ร้อยละ 92.19 ทั้งนี้เกษตรกรโครงการฯ มีความต้องการที่จะดำเนินการตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อไปคิดเป็นร้อยละ 98.44 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ

เกษตรโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ตั้งเป็นสมมุติฐานและนำมาคำนวณจากแบบจำลองโลจิท (Logit Model) คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05, ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.01, ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05, ปัจจัยด้านจิตใจมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05 และปัจจัยด้านสังคมมีผลต่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรโครงการฯ ณ ระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.10

ชนิดดา ภูหงส์ทอง (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขเชิงอัตวิสัยในกลุ่มอาชีพเกษตรกร เปรียบเทียบความสุขเชิงอัตวิสัยระหว่างกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงและกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยในชุมชนทั่วไป และศึกษาว่าการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนายแนวโน้มความสุขเชิงอัตวิสัยของกลุ่มอาชีพเกษตรกรได้หรือไม่ วิธีการศึกษา ใช้มาตรวัดจำนวน 2 มาตร เป็นเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ มาตรวัดการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมาตรวัดความสุขเชิงอัตวิสัย โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างในขั้นสร้างเครื่องมือ คือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างมาตรวัดการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นการวิเคราะห์ข้อกระทง และกลุ่มตัวอย่างในขั้นการหาความตรง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติศาสนกิจตามแนวสันตือโสภ จำนวน 30 คน และพนักงานบริษัททั่วไปในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบโควตา (quota sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างในแต่ละขั้นไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกัน 2) กลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัย คือ เกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นเป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 200 คน และเกษตรกรที่อาศัยในชุมชนทั่วไปจำนวน 200 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเลือกแบบโควตา (quota sampling) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขเชิงอัตวิสัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) คะแนนความสุขเชิงอัตวิสัยของกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตัวอย่างในด้านเศรษฐกิจพอเพียงมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) ในกลุ่ม

เกษตรกรทั้งหมด ในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง และในกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในชุมชนทั่วไป การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขนาดที่ดินในการทำการเกษตร รายได้ของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายความสุขเชิงอัตวิสัยได้ โดยการดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำนายความสุขเชิงอัตวิสัยได้สูงสุด ดังนั้นผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่า การดำรงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถนำไปสู่ความสุขเชิงอัตวิสัยของบุคคลได้

พรชัย พิลหาเวส (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับความสุขและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของเกษตรกรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวัดระดับความสุขของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และเปรียบเทียบความแตกต่างของวิธีการวัดระดับความสุข 3 วิธี ได้แก่ ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย การสำรวจข้อมูลเรื่องความสุข และการวัดระดับความสุขในชีวิตของประชาชน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยา และแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบคิดในการกำหนดตัวแปรปัจจัย และใช้ Cumulative logit model ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุข จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวน 280 ตัวอย่างพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่มีความสุขอยู่ในระดับมีความสุขมาก และวิธีการวัดระดับความสุขโดยดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยมีความเหมาะสมในการวัดระดับความสุขมากที่สุดจากการวัดระดับความสุขทั้ง 3 วิธี โดยเปรียบเทียบจากการประเมินค่าสถิติทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง สถิติทดสอบความสามารถในการทำนาย และจำนวนปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายผลของความสุขซึ่งเป็นตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่สามารถทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความสุขเพิ่มขึ้นได้ ได้แก่ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีการส่งเสริมกิจกรรมความพอเพียงอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงถึงความพอเพียง และการมีรายได้จากภาคการเกษตรด้านอื่นๆ ที่ไม่รวมการทำนาข้าว ขณะที่ปัจจัยที่มีผลทำให้ความสุขของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวลดลง ได้แก่ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา และการมีรายได้เท่าเดิมหรือลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของตนเองในอดีต

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยความสุข กรณีศึกษากลุ่มแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทยาลำพูน จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเบื้องต้น ที่มีผลต่อ “ความสุข” ในทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง แรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทยาลำพูน จำกัด โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และแบบจำลองโลจิท (Logit model) ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งใช้ เทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimates: MLE) และเทคนิควิเคราะห์ marginal effects ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของกลุ่มแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทยาลำพูน จำกัด โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ตัวอย่าง ได้ผล การศึกษาดังนี้ ค่า log likelihood function เท่ากับ -163.0858 ค่า restricted log likelihood เท่ากับ -204.2888 ค่า Chi-squared เท่ากับ 82.40598 ค่า McFadden R² เท่ากับ 0.2016899 และค่าความ ถูกต้องของการทำนายเท่ากับร้อยละ 85.2 ผลการศึกษาด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของกลุ่ม แรงงานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาสให้มีความสุข เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ขึ้นไป ได้แก่ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.84 และปัจจัยด้าน สถานภาพสมรสของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.48 กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาส ให้มีความสุขเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ขึ้นไป ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีเงินใช้สอยอย่างคล่องมือในแต่ละเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.56 และปัจจัยการมีบัตรประกันสังคมของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.02 และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาสให้มีความสุขเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 5 ได้แก่ ปัจจัยด้านการ มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในองค์กรของแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.74 ปัจจัยด้านความ อบอุ่นภายในครอบครัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.04 และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยในแต่ละเดือนของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0000036 การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยโครงสร้างปัจจัยที่มี ผลต่อความสุขของมนุษย์ ของ Richard Layard (2005) เรื่อง Happiness: Lessons from the new science ซึ่งผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำใช้ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการทำงาน (Work) มิติด้านรายได้ (Income) และมิติด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work Environment) ซึ่ง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ บริษัทต้องยึดนโยบายการให้โอกาสแรงงานในการเจริญเติบโตใน หน้าที่การงานต่อไป บริษัทควรจัดสวัสดิการที่ส่งเสริมความสัมพันธภาพในครอบครัวของแรงงาน ภายใต้อุปสรรคการทำงานของแรงงานที่แท้จริงในบริษัท และบริษัทควรยึดหลักการ Decent work และ Happy Work Place อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรได้

รังสรรค์ ภิรมย์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับความสุขของประชากรใน อำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งเพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคม ของอำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่ ประการที่สองเพื่อศึกษาระดับความสุข จากตัวชี้วัดความสุขของประชากร อำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่ ประการสุดท้ายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของประชากร อำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจาก แบบสอบถามประชากรในอำเภอสาร์ภักี จังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 150 คน แบ่งเป็น หมู่ที่ 3 ตำบลยางน่อง 45 คน หมู่ที่ 5 ตำบลยางน่อง 45 คน หมู่ที่ 2 ตำบลสารภี 30 คน และ หมู่ที่ 4 ตำบลสารภี 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการทดสอบไคสแควร์ ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) ตัวชี้วัดความสุข แบ่งเป็น 8 หมวด ได้แก่ การมีหลักประกันในชีวิต การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีชุมชนเข้มแข็ง การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีอิสรภาพ การมีความภาคภูมิใจ และการเข้าถึงธรรมชาติ ด้วยการอยู่ร่วมกัน 2) ระดับความสุข แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ 0, 1, 2, 3, 4 และ 5 โดย 0 หมายถึง ไม่มีความสุข 1 หมายถึง มีความสุขน้อยที่สุด 2 หมายถึง มีความสุขน้อย 3 หมายถึง มีความสุขปานกลาง 4 หมายถึง มีความสุขมาก 5 หมายถึง มีความสุขมากที่สุด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินตนเอง 3) ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุข ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินออม หนี้สิน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสุขโดยรวมทั้ง 8 หมวด มีความสุขในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 3.56 โดยหมวดการมีครอบครัวที่อบอุ่น มีระดับความสุขมากที่สุด ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขกับระดับความสุขในหมวดต่างๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เงินออมมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกันในชีวิต การมีร่างกาย และจิตใจที่แข็งแรง การมีชุมชนเข้มแข็ง การมีอิสรภาพ และการมีความภาคภูมิใจ หนี้สินมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกันในชีวิต การมีชุมชนเข้มแข็ง และการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีชุมชนเข้มแข็ง อายุมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีความภาคภูมิใจ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกันในชีวิตการ

มีชุมชนเข้มแข็ง และการมีความภาคภูมิใจ อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีร่างกาย และจิตใจที่แข็งแรง สำหรับสถานภาพการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในทุกหมวด

วรุฒิ ทาอุโมงค์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดความสุขเชิงเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดและองค์ประกอบตัวชี้วัดที่อาจส่งผลต่อระดับความสุข และทำการประเมินระดับความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน วิธีการศึกษา ใช้แบบสอบถามประเมินตนเองเกี่ยวกับความสุขและตอบคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขจำนวน 341 ตัวอย่าง โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ส่วนแรกใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติเชิงพรรณนาคือ ร้อยละ ในการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่สองและสาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อระดับความสุขในการดูแลตนเองของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตชุมชนเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์ แบบจำลองทางเลือกเชิงคุณภาพ โดยที่การประมาณค่าจะเป็นแบบจำลองสมการถดถอยที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในรูปแบบจำลองโลจิทแบบเรียงลำดับ (Ordered Logit Model) ด้วยมาตรการวัดที่ถูกแบ่งออกเป็น 7 ระดับ 5 ตัวชี้วัด (ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ) และ 67 องค์ประกอบ ด้วยวิธีการประมาณค่าความน่าจะเป็น (Probability) และการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal Effect) ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่าระดับความสุขโดยรวมของกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระจะส่งผลต่อระดับความสุข โดยรวมในทิศทางเดียวกันนอกจากนี้ การประมาณค่าระดับความสุขของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลฯ ที่พบ อยู่ในระดับปานกลางโดยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในตัวชี้วัดด้านสุขภาพมากที่สุด และเพื่อการพัฒนาดัชนีให้มีความแม่นยำและถูกต้องมากขึ้น ควรทำการวัดระดับความสุขในกลุ่มประชากรกลุ่มเดิมซ้ำในช่วงระยะเวลาที่ต่างกัน